

ПОНЯТТЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Геннадій Євгенович БЕРШОВ,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінально-правових дисциплін
факультету № 6 Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-3439-5544>

Одним із важливих завдань держави є не тільки забезпечення безпеки держави за допомогою своєчасного й якісного нормативно-правового врегулювання вказаної сфери суспільного життя, зокрема належно організувавши проходження військової служби, а й попереджуючи будь-які порушення встановленого порядку проходження військової служби та їх виявлення і розслідування у разі вчинення відповідних кримінальних правопорушень. При цьому ефективність досудового розслідування військових злочинів напряду залежить від дотримання належної правової процедури, закріпленої кримінальним процесуальним законодавством, і використанням усіх можливостей криміналістичного забезпечення такої діяльності. Тобто потрібно поряд із чітким і суворим дотриманням вимог закону у діяльності з виявлення, розкриття та розслідування протиправних діянь у сфері проходження військової служби активно використовувати сучасні досягнення науки й техніки, зокрема криміналістики. Остання по праву вважається наукою, яка виконує забезпечувальну функцію у кримінальному провадженні, адже дійсно «забезпечує» практичну діяльність, надаючи слідчому, оперативному працівнику, прокурору та іншим учасникам кримінального судочинства арсенал засобів, прийомів, методів провадження досудового розслідування, наповнюючи таким чином визначену кримінальним процесуальним законом процесуальну форму дієвим та ефективним змістом [1, с. 194, 195]. Проте належне криміналістичне забезпечення розслідування

кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби неможливе без чіткого розуміння поняття військових злочинів.

Поняття військового кримінального правопорушення наводиться в ст. 401 КК України, згідно з якою «військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені розділом XIX КК України кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів». У ч. 2 вказаної статті наводиться перелік суб'єктів військових кримінальних правопорушень, а саме – «військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом» [2]. Наведене вказує, що законодавець у дефініції військових кримінальних правопорушень закріпив їх основні ознаки.

При цьому вбачається слушним зауваження, висловлене К. Реу, з приводу того, що «військові є достатньо важкою категорією, у зв'язку з тим, що більшість норм мають бланкетний характер, тобто для того, щоб зрозуміти, чи є склад правопорушення необхідно знати багато нормативно правових актів, в яких надається пояснення тих чи інших понять» [3]. Разом із тим не варто змішувати, а тим паче ототожнювати, поняття воєнних і військових злочинів.

Формуючи визначення військових злочинів як об'єкту криміналістичного дослідження, важливо вказати властиві цій категорії кримінальних правопорушень особливості механізму вчинення, які дозволяють не тільки їх розмежовувати з-поміж інших правопорушень, а й організувати їх «швидко, неупереджене та повне досудове розслідування». Тому при визначенні поняття військових

злочинів вважаємо за необхідне акцентувати увагу на основних їх рисах, а саме:

– сфері їх учинення (проходження та несення військової служби);

– способах учинення (порушення встановленого порядку проходження та несення військової служби), зумовлених військовою сферою;

– особі злочинця (вчиняються військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також їх співучасниками, іншими особами, визначеними законом).

Виходячи з вищенаведеного, пропонуємо під військовими злочинами розуміти передбачені кримінальним законодавством винні кримінально карані суспільно небезпечні діяння, які вчиняються військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також їх співучасниками, іншими особами, визначеними законом, в обстановці та способами, зумовленими сферою проходження та несення військової служби.

Список використаних джерел:

1. Шаповал О.В. Техніко-криміналістичне дослідження документів як засіб доказування у кримінальних провадженнях про економічні злочини. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. С. 194–199.

2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

3. Реу К. Розслідування військових злочинів, вчинених військовослужбовцями ЗСУ. *Pravokator*. URL: <https://pravokator.club/news/rozsliduvannya-vijskovyih-zlochyniv-vchynenyh-vijskovosluzhbovtzyamy-zsu/>.